

KAKO NEOBANKE SPREMINJAJO BANČNI TRG

Asist. Aleksandra Amon, Univerza v Mariboru, Slovenija

Red. prof. dr. Timotej Jagrič, Univerza v Mariboru, Slovenija

Red. prof. dr. Žan Jan Oplotnik, Univerza v Mariboru, Slovenija

Povzetek: Namen te raziskave je predstaviti razvoj, značilnosti in vlogo neobank na globalnem in slovenskem finančnem trgu. Neobanke, banke ki poslujejo izključno digitalno, ponujajo inovativne, dostopne in ugodne storitve, s čimer povečujejo finančno vključenost. Skozi sistematični pregled aktualne in relevantne literature ugotavljamo, da neobanke beležijo hitro rast, predvsem zaradi regulatornih sprememb, ki so olajšale vstop v bančni sektor, ter sprememb v uporabniških preferencah in digitalizacije storitev. Slovenski trg kaže hitro prilagajanje neobančnemu trendu, saj sta stopnja prodora na trge in transakcijska vrednost neobančnih storitev podobni svetovnemu povprečju. Poleg številnih prednosti pa neobanke na trg prinašajo tudi povečano kibernetsko tveganje in tveganje socialne izključenosti. Raziskava ugotavlja potrebo po razvoju učinkovitih regulacij, ki bi omogočile varno in učinkovito izrabo prednosti neobank, ter prispeva k razumevanju neobank in njihovih potencialnih koristi ter izzivov za finančne trge.

Ključne besede: fintech banka, finančna vključenost, kibernetsko tveganje, neobanka

Cobiss: 1.04

1 Uvod

Finančni sektor je v zadnjih letih doživel temeljito preobrazbo na račun tehnološkega razvoja, še posebej razvoja finančne tehnologije (angl. *financial technology*, *fintech*). Dinamične tehnološke spremembe in pospešena digitalizacija finančnih storitev so privedli tudi do novih igralcev na finančnih trgih, t. i. fintech bank ali neobank (Nagy idr., 2024). Kot neobanke opredeljujemo tiste banke, ki poslujejo izključno digitalno, preko mobilnih aplikacij in osebnih računalnikov, brez fizičnih poslovalnic (Amon idr., 2023; Gorodianska idr., 2019).

Neobanke so pomembni igralci na sodobnih finančnih trgih, ki izzivajo tradicionalne bančne modele s svojimi inovativnimi rešitvami. Njihove ključne prednosti so inovativni bančni produkti, ki so ugodnejši od produktov tradicionalnih bank in privlačni, ker se, za razliko od tradicionalnih bank, osredotočajo na specifične tržne niše, npr. enostavno vlaganje v delnice in kriptovalute, zavarovanja pametnih telefonov in ur, varčevanje skozi ustvarjanje proračuna na osnovi umetne inteligence (UI) ipd. Za razliko od tradicionalnih bank ponujajo brezplačno vodenje računa in brezplačne virtualne bančne kartice (Amon & Jagrič, 2022; Jagrič idr., 2021; Temelkov, 2020). Poleg brezplačnega osnovnega paketa so uporabnikom na voljo še različni plačljivi paketi, ki jih zaznamujejo privlačne lastnosti, kot so personalizirane bančne kartice, večji limiti pri mednarodnem poslovanju ter popusti pri partnerskih aplikacijah in drugih UI orodjih (Revolut, 2025). Digitalna narava neobank pa tudi sugestira, da prispevajo k manjšemu okoljskemu odtisu bančnega sektorja in bolj trajnostnim finančnim trgov. V primerjavi s tradicionalnimi bankami neobanke porabijo manj energije in virov, ker ne vzdržujejo mreže bančnih poslovalnic in bankomatov. Ustvarijo tudi manj emisij toplogrednih plinov ter zahtevajo manj transporta tako zaposlenih kot uporabnikov. Ne gre pa zanemariti večje porabe električne energije zaradi podatkovnih centrov, ki shranjujejo in obdelujejo informacije (Amon idr., 2024).

Ugodnejše finančne storitve in enostavna dostopnost neobank kadarkoli ter kjerkoli lahko povečajo finančno vključenost, saj odsotnost fizične infrastrukture omogoča preseganje geografskih omejitev (Bradford, 2020; Monis & Pai, 2023; Sardar & Anjaria, 2023), kar lahko pozitivno prispeva h globalnim ciljem trajnostnega razvoja. Izključno digitalno poslovanje teh bank pa prinaša tudi nova, predvsem kibernetiska tveganja. Poraja se vprašanje zasebnosti, varnosti podatkov in povečane nevarnosti digitalnega kriminala. Ta tveganja so se že pokazala za izjemno relevantna pri eni največjih neobank na svetu, nemški neobanki N26, ki je zaradi številnih primerov pranja denarja od nemškega regulatorja BaFin prejela že več kazni (Amon & Jagrič, 2022). Ključnega

pomena je čim prejšnji razvoj ustrezne in učinkovite regulacije, ki mora podpreti obvladovanje teh tveganj in optimalno izkoriščanje prednosti, ki jih neobanke ponujajo.

Ta prispevek je del večjega projekta na neobančnem področju, ki trenutno poteka na Inštitutu za finance in umetno inteligenco (Amon & Jagrič, 2023; Amon & Oplotnik, 2024; Amon idr., 2023; Amon idr., 2024; Amon & Jagrič, 2022; Jagrič idr., 2021, 2024; Jagrič & Amon, 2023). Cilj tega prispevka je predstaviti neobančni fenomen, njegove razsežnosti in ključne značilnosti skozi sistematičen pregled literature. Namen je ponuditi odgovore na uvodno raziskovalno vprašanje, kako neobanke spreminjajo bančne trge. S tem bo prispeval k boljšemu razumevanju neobank in njihove vloge na dinamičnih finančnih trgih.

2 Metode

Za izvedbo te raziskave smo uporabili sistematičen pristop pregleda aktualne in relevantne znanstvene ter strokovne literature. Metodološki proces smo začeli z zbiranjem vsebine iz različnih akademskih baz, industrijskih poročil in finančnih publikacij. Ustrezne vire smo iskali s kombinacijami izbranih ključnih besed: neobanke, fintech banke, digitalne banke, bančni poslovni modeli ipd. Uporabili smo naslednje podatkovne baze: Google Scholar, IEEE Xplore, Science Direct, Scopus, Taylor and Francis Online, Web of Science. Tako smo zagotovili širok spekter relevantnih znanstvenih člankov in študij.

Neobanke so relativno nov pojav v finančnem sektorju, zato je še prisotna precejšnja raziskovalna vrzel. Tako smo poleg znanstvenih člankov vključili tudi strokovne članke, statistične baze in industrijska poročila neobank, kar nam je omogočilo celovitejšo analizo tega fenomena. Po sistematičnem zbiranju podatkov smo le-te podrobno analizirali. Ugotovitve povzemamo v naslednjem poglavju.

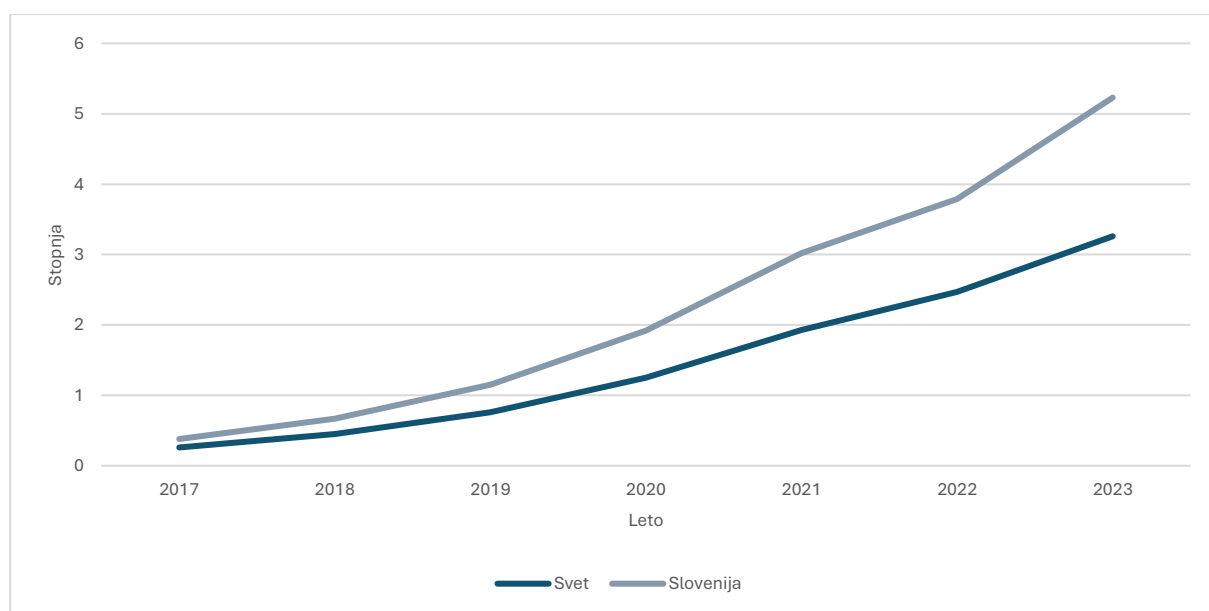
3 Rezultati

Neobanke torej definiramo kot banke, ki poslujejo izključno digitalno, brez fizičnih poslovalnic. Razvile so se na račun hitrega tehnološkega razvoja v zadnjih desetletjih, ki je uporabnikom približal digitalno izvajanje storitev, istočasno pa znižal vstopne ovire v bančni sektor, ki so bile prej precej visoke. K temu sta svoje prispevala tudi finančna kriza leta 2008, ki je povzročila številne regulatorne spremembe, in pomanjkanje zaupanja v tradicionalne kreditne institucije, ki se je po krizi pričelo kazati na trgu (Amon idr., 2023). Čeprav se je razvoj fintecha pričel že prej, se je

obdobje neobank, kot jih poznamo danes, pričelo z ustanovitvijo prvih neobank Simple (l. 2009) in Moven (l. 2011) na ameriškem bančnem trgu (Monis & Pai, 2023).

Neobanke v zadnjih letih izkazujejo pospešeno rast. The Neobank Tracker – orodje, ki ga je razvil The Financial Brand za spremljanje globalnega neobančnega trga – trenutno beleži 344 neobank. Rast števila uporabnikov je še dodatno pospešila pandemija covid-19, ki je povzročila neobankam naklonjene spremembe v vedenju in preferencah bančnih uporabnikov, predvsem več digitalnega opravljanja storitev in manjšo željo po fizičnem stiku (Abdul-Rahim idr., 2022; Amon & Jagrič, 2022; Laato idr., 2020; Prentice idr., 2020). Slika 1 prikazuje stopnjo prodora neobank na bančne trge med letoma 2017 in 2023 v Sloveniji in agregatno na svetu.

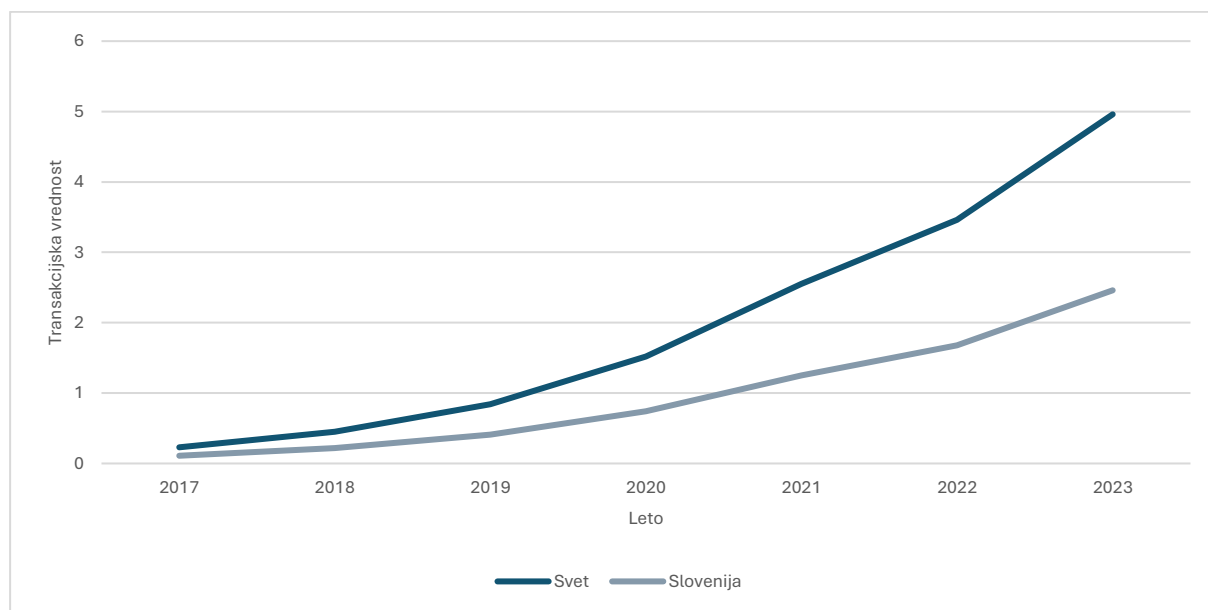
Slika 1: Stopnja prodora neobank na trge (v odstotkih)

Vir: Statista, 2024.

Vidimo lahko, da se stopnja prodora neobank v Sloveniji giblje podobno kot v svetu, v Sloveniji pa je celo višja od svetovnega povprečja. Prodor neobank kontinuirano narašča, še posebej strmo od leta 2020, iz česar je mogoče sklepati pozitiven doprinos pandemije k rasti tržnega deleža neobank. Napovedi predvidevajo nadaljevanje te rasti (Statista, 2024).

Slika 2: Transakcijska vrednost neobančnih storitev (v milijardah EUR)

Vir: Statista, 2024.

Slika 2 prikazuje transakcijsko vrednost neobančnih storitev na slovenskem in globalnem neobančnem trgu med letoma 2017 in 2023 v milijardah EUR. Podatki kažejo, da se je vrednost neobančnega trga v opazovanem obdobju občutno povečala, kar kaže razširjenost neobančnih storitev. Konsistentno s sliko 1 lahko vidimo, da trend rasti v Sloveniji sledi svetovnemu povprečju, vendar nekoliko zaostaja. Razlika v vrednostih lahko izvira iz razlik v velikosti trgov in stopnji digitalizacije ter digitalne pismenosti. Razlike lahko izvirajo tudi iz specifik slovenskega bančnega trga, predvsem relativno visoke stopnje finančne konservativnosti, ki lahko pomeni večje zaupanje tradicionalnim bankam in tradicionalnim oblikam varčevanja, kot so depoziti, varčevalni računi in gotovina. Kljub temu vidimo uspešno integracijo neobančnih storitev tudi na slovenskem trgu, kar indicira, da so neobanke postale ključni igralci tudi na manjših trgih, kot je Slovenija.

Razširjenost neobančnih storitev izvira iz številnih prednosti, ki jih ponujajo. Ključna strateška prednost so ugodnejše cene bančnih storitev v primerjavi s tradicionalnimi bankami, za katere lahko sklepamo, da izvirajo iz nižjih operativnih stroškov na račun odsotnosti mreže fizičnih poslovalnic in bankomatov (Amon & Jagrič, 2022; Gorodianska idr., 2019; Shermukhamedov & Tulaganova, 2021; Temelkov, 2020a). Poleg ugodnejših cen je pomembna prednost neobank tudi inovativnost njihovih produktov, ki so v primerjavi s tradicionalnimi bankami bolj personalizirani

in privlačni za uporabnike. To zajema različna orodja za upravljanje mesečnega proračuna, varčevanje in učenje finančne pismenosti ter posebne vrste zavarovanj, kot so zavarovanja pametnih ur, tablic, telefonov ter zavarovanja za ekstremne športe, potovanja itn. (Jagrič idr., 2024; Temelkov, 2020b).

Pomembna prednost neobank je tudi pozitiven učinek na trajnostni razvoj. S svojimi orodji prispevajo k večji finančni pismenosti, s svojo digitalno prisotnostjo 24/7 kjer koli po svetu pa k večji finančni vključenosti (Abdul-Rahim idr., 2022; Amon idr., 2024; Garg idr., 2021; Ortiz-Martínez idr., 2023). S poslovanjem, ki ne zahteva fizičnih obiskov poslovalnic, manjšajo okoljski odtis bančnega sektorja z manjšanjem stroškov in učinkov transporta in papirnate dokumentacije. Ugodnejši in dostopnejši bančni produkti in storitve omogočajo dostop tudi tistim uporabnikom, ki so jim tradicionalne bančne storitve bodisi predrage bodisi logistično težko dostopne (Amon idr., 2024; Prastyanti idr., 2023; Rakshitha & Chaya, 2023; Schinckus, 2020). Neobanke tako lahko predstavljajo pomemben dejavnik na poti do trajnostnega razvoja v bančnem sektorju, vendar je nujno obravnavati tudi potencialne negativne učinke, s katerimi se soočajo.

Pomembna slabost neobank je kibernetska varnost. Zaradi izključno digitalnega poslovanja so še toliko bolj izpostavljene kibernetskemu tveganju. Pomemben vidik tega tveganja je digitalni finančni kriminal, ki trenutno predstavlja enega večjih izzivov globalne ekonomije. Učinki realizacije tega tveganja so se že pokazali za nevarne pri nemški neobanki N26, ki se že leta sooča s povečanim tveganjem pranja denarja (Amon & Jagrič, 2022).

Poleg tega vidika digitalnega kriminala je pri kibernetskem tveganju pereča problematika tudi zasebnost uporabnikov in varovanje njihovih osebnih podatkov. Omeniti moramo tudi možnost izključitve socialno šibkejših skupin, ki nimajo dostopa do zadostne stopnje digitalne pismenosti, internetne povezave, pametnega telefona ali računalnika. To so orodja, ki so za uporabo neobančnih storitev in izrabo njihovih prednosti nujno potrebna. Poraja se tudi vprašanje energetske učinkovitosti neobančnega poslovnega modela (Amon idr., 2024; Amon & Jagrič, 2022; Lee idr., 2020).

4 Razprava in sklep

Razvoj fintecha je prinesel pomembne spremembe na globalnih finančnih trgih. Rezultati raziskave potrjujejo, da so neobanke postale pomembni igralci na bančnih trgih. Trend rasti v Sloveniji sledi globalnemu, kar indicira hitro prilagajanje slovenskega trga digitalizaciji finančne

industrije. Razširjenost neobank izvira iz njihovih prednosti, kot so inovativni bančni produkti in storitve, ugodnejše cene ter večja in enostavnejša dostopnost uporabnikom. S temi atributi lahko neobanke pomembno prispevajo k doseganju ciljev trajnostnega razvoja z večanjem finančne vključenosti.

Kljub številnim prednostim pa ne smemo zanemariti povečanih in novih tveganj, ki jih neobanke prinašajo. Predvsem je pereč problem kibernetske varnosti, kjer so neobanke zaradi izključno digitalnega poslovanja ranljivejše od tradicionalnih bank. Rezultati raziskave indicirajo močno potrebo po bolj robustnih varnostnih in regulatornih mehanizmi na neobančnem trgu. Prisotno je tudi tveganje izključitve manj privilegiranih skupin prebivalstva, ki nimajo dostopa do pametnih naprav, internetne povezave ali ustrezne digitalne pismenosti.

Neobanke kažejo velik potencial za izboljšanje finančne vključenosti in uporabniške izkušnje na finančnih trgih. Uspešna integracija zahteva premišljen pristop, ki bo poleg izkoriščanja prednosti vključeval tudi ustrezno in zadostno obvladovanje pripadajočih tveganj. Zaključimo lahko, da neobanke spreminjajo globalni bančni trg na več načinov: ustvarjajo povečano konkurenco na bančnem trgu, postavljajo regulatorne izzive in priložnosti, prispevajo k zmanjšanju okoljskega odtisa bančništva ter povečujejo finančno vključenost, dostopnost bančnih storitev in kibernetska tveganja v bančnem sektorju. Na bančni trg prinašajo številne prednosti, prav tako pa odpirajo pomembna vprašanja na področju regulacije in podatkovne varnosti. Potrebna sta nadaljnje prilagajanje in razvoj regulativnih pristopov, ki bodo omogočili varno dostopanje do prednosti neobančnih storitev širšemu krogu prebivalstva.

Zahvala

Raziskavo je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (P5-0027).

Literatura

Abdul-Rahim, R., Bohari, S. A., Aman, A., & Awang, Z. (2022). Benefit-risk perceptions of FinTech adoption for sustainability from bank consumers' perspective: The moderating role of fear of COVID-19. *Sustainability (Switzerland)*, 14(14), 8357. <https://doi.org/10.3390/su14148357>

Amon, A., Bobek, S., Jagrič, T., & Sternad Zabukovšek, S. (2023). Analiza digitalne transformacije poslovnih modelov bank z modelom Canvas. *Bančni vestnik*, 72(1/2), 21–28.

Amon, A., & Jagrič, T. (2023). Blockchain technology in banking as a tool towards the SDGs. *Strengthening resilience by sustainable economy and business – towards the SDGs. V 7. FEB International Scientific Conference* (pp. 415).

- Amon, A., Jagrič, T., & Oplotnik, Ž. J. (2024). The neobanks and sustainability. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 8(9), 1–14. <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i9.7623>
- Amon, A., & Oplotnik, Ž. J. (2024, January 26–27). Sustainable finance in the digital age: A review of the neobanking phenomenon. *Proceedings of ISERD International Conference* (str. 9). ISERD.
- Amon, A., & Jagrič, T. (2022). Challenges and opportunities of a neobanking phenomenon: A case study of N26. V *Challenges of the financial institutions in the digital and green transformation of economic ecosystem* (str. 49–67). Pearson.
- Bradford, T. (2020). Neobanks: Banks by any other name? *Federal Reserve Bank of Kansas City. Payments System Research Briefing*. <https://www.kansascityfed.org/research/payments-system-research-briefings/neobanks-banks-any-other-name/>
- Garg, P., Gupta, B., Chauhan, A. K., Sivarajah, U., Gupta, S., & Modgil, S. (2021). Measuring the perceived benefits of implementing blockchain technology in the banking sector. *Technological Forecasting and Social Change*, 163, 120407. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120407>
- Gorodianska, L. V., Nosenko, T., & Vember, V. (2019). Neobanks operations and security features. V *2019 IEEE International Scientific-Practical Conference: Problems of Infocommunications Science and Technology (PIC S&T 2019) – Proceedings* (str. 839–842). IEEE. <https://doi.org/10.1109/PICST47496.2019.9061268>
- Jagrič, T., & Amon, A. (2023). Key factors of neobanking's occurrence. *Mednarodno inovativno poslovanje = Journal of Innovative Business and Management*, 15(1), 1–12. <https://doi.org/10.32015/JIBM.2023.15.1.1>
- Jagrič, T., Fister, D., Amon, A., & Jagrič, V. (2021). Neobanks – eagles or pigeons of banking ecosystems? *Bančni vestnik*, 70(11), 52–59.
- Jagrič, T., Herman, A., & Amon, A. (2024). Bank customers' perception of artificial intelligence services and products: The case of neobanks. *Bančni vestnik*, 73(5), 50–58.
- Laato, S., Islam, A. K. M. N., Farooq, A., & Dhir, A. (2020). Unusual purchasing behavior during the early stages of the COVID-19 pandemic: The stimulus-organism-response approach. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 57, 102224. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2020.102224>
- Wewege, L., Lee, J., & Thomsett, M. C. (2020). Disruptions and digital banking trends. *Journal of Applied Finance & Banking*, 10(6), 15–56.
- Monis, E., & Pai, R. (2023). Neo banks: A paradigm shift in banking. *International Journal of Case Studies in Business, IT, and Education (IJCSBE)*, 7(2), 318–332. <https://doi.org/10.47992/ijcsbe.2581.6942.0275>
- Nagy, S., Molnár, L., & Papp, A. (2024). Customer adoption of neobank services from a technology acceptance perspective – Evidence from Hungary. *Decision Making: Applications in Management and Engineering*, 7(1), 187–208. <https://doi.org/10.31181/dmame712024883>

Ortiz-Martínez, E., Marín-Hernández, S., & Santos-Jaén, J. M. (2023). Sustainability, corporate social responsibility, non-financial reporting and company performance: Relationships and mediating effects in Spanish small and medium sized enterprises. *Sustainable Production and Consumption*, 35, 349–364. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2022.11.015>

Prastyanti, R. A., Rezi, R., & Rahayu, I. (2023). Ethical FinTech is a new way of banking. *Kontigensi: Jurnal Ilmiah Manajemen*, 11(1), 255–260. <https://doi.org/10.56457/jimk.v11i1.353>

Prentice, C., Chen, J., & Stantic, B. (2020). Timed intervention in COVID-19 and panic buying. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 57, 102203. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2020.102203>

Rakshitha, J., & Chaya, R. (2023). Driving sustainability: Exploring global green banking initiatives for a greener future. *Journal of Development Research*, 16(1), 89–105. <https://doi.org/10.1177/22297561231215188>

Revolut. (2025). The account that elevates everyday. *Revolut*. <https://www.revolut.com/en-SI/revolut-premium/>

Sardar, S., & Anjaria, K. (2023). The future of banking: How neo banks are changing the industry. *International Journal of Management, Public Policy and Research*, 2(2), 32–41. <https://doi.org/10.55829/ijmpr.v2i2.153>

Schinckus, C. (2020). The good, the bad and the ugly: An overview of the sustainability of blockchain technology. *Energy Research and Social Science*, 69, 101614. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2020.101614>

Shermukhamedov, B. A., & Tulaganova, M. S. kizi. (2021). Innovations in banking: Digital banking. *Theoretical & Applied Science*, 102(10), 880–887. <https://doi.org/10.15863/tas.2021.10.102.98>